

APLICATIU

GUIA DOCENT

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

Guia docent
Titulacions de Grau i de Màster

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	POESIA LÍRICA LLATINA
Codi	
Crèdits ECTS	6 ECTS
Curs i període en el que s'imparteix	tercer curs, segon semestre
Horari	<i>(link a la pàgina web del centre o titulació)</i>
Lloc on s'imparteix	<i>Facultat o Escola (l'aula apareixerà als horaris)</i>
Llengües	català

Professor/a de contacte

Nom professor/a	Gemma Puigvert Planagumà
Departament	Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	B7/134
Telèfon (*)	935868391
e-mail	Gemma.Puigvert@uab.cat
Horari d'atenció	Fix: dl-dx, 08.30h.-14.00h. Concertat: dm, 10.00h.-14.00h.

2. Equip docent

Nom professor/a	Gemma Puigvert Planagumà
Departament	Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	B7/134
Telèfon (*)	935868391
e-mail	Gemma.Puigvert@uab.cat
Horari de tutories	Vegeu horari d'atenció

3.- Prerequisits

És **aconsellable** haver superat l'assignatura *Gramàtica Llatina* (primer quadrimestre, primer curs) i l'assignatura *Poesia èpica llatina* (segon quadrimestre, segon curs).

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

Es tracta d'una assignatura inclosa dins la matèria *Llengua i Literatura clàssiques*. En certa manera suposa la continuïtat de l'assignatura *Poesia èpica llatina*, cursada el segon quadrimestre del segon curs.

Descripció de l'assignatura (segons el Pla d'Estudis): Traducció i comentari d'Horaci. Traducció i comentari d'una petita antologia de poetes elegíacs. Estudi de la prosòdia i mètrica llatines aplicades a la poesia horaciana i al díptic elegíac.

Lectura d'una selecció d'*Odes* i de l'*Art poètica* d'Horaci. Lectura d'una selecció de Properci i de Tibul.

Objectius: el treball a les classes presencials i, si s'escau, dels seminaris i tutoria tindrà per objectiu que l'estudiant, en acabar el quadrimestre, sigui capaç de:

1. Aplicar les tècniques que permeten la comprensió ràpida del text llatí.
2. Traduir la quantitat de 15 a 20 versos en 1.30h.
3. Fer un comentari gramatical i mètric d'un text de poesia lírica o elegíaca, a partir de qüestions proposades pel professor.
4. Respondre qüestions sobre el contingut del context i de les obres dels autors estudiats (Horaci, Catul, Properci, Tibul).
5. Relacionar el contingut d'un text llatí d'Horaci amb aspectes de la seva tradició posterior.

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència

CE1. Analitzar i aplicar els coneixements gramaticals adquirits a l'anàlisi i comprensió dels textos llatins

Resultats d'aprenentatge

L'estudiant ha de ser capaç d'aplicar les tècniques que permeten la comprensió ràpida del text llatí.

Competència

CE4. Interpretar textos llatins, escrits en vers, aplicant el mètode filològic

Resultats d'aprenentatge

L'estudiant ha de ser capaç de fer un comentari gramatical i mètric d'un text en poesia.

Competència

CE7. Identificar el fet literari clàssic i la seva transmissió.

Resultats d'aprenentatge

L'estudiant ha de ser capaç de respondre qüestions sobre el context i les obres dels autors estudiats i també sobre aspectes de la seva tradició posterior.

Competència

CT7. Organitzar el temps i els recursos propis per al treball (CT7)

Resultats d'aprenentatge

L'estudiant ha de ser capaç de poder traduir diàriament si vol superar l'assignatura. Ha de recordar en tot moment la màxima: *nulla dies sine linea*.

Competència

CTF1. Comunicar oralment i per escrit, amb correcció, precisió i claredat, els coneixements adquirits.

Resultats d'aprenentatge

L'estudiant ha de ser capaç d'organitzar i redactar textos de forma clara, correcta i adient.

Competència

CTF2. Desenvolupar habilitats d'aprenentatge autònom.

Resultats d'aprenentatge

L'estudiant ha de ser capaç de planificar el treball personal i d'identificar els mecanismes d'accés a la documentació i a la

informació.

6.- Continguts de l'assignatura

CONTINGUTS LA POESIA LÍRICA

I. La literatura de l'època d'August. Context històric, polític i social

Relectura obligatòria:

Bieler, L., "La época de Augusto", en Id., *Historia de la literatura romana*, ed. Gredos, Madrid 1972, pp. 175-185.

II. Horaci. Dades biogràfiques. Obres

Lectures obligatòries:

Suetoni, *Vida d'Horaci*.

Albrecht, M. V., *Historia de la literatura romana. Desde Andrónico hasta Boecio*. Volum I. Herder, Barcelona 1997, pp. 662-688.

J. L. Moralejo, *Horacio*, Gredos, Madrid 2012.

Odes I, 3; II, 7.

Sàtires I, 4; I, 6.

III. La poesia lírica a Roma

Lectures obligatòries:

Martin, R. – Gaillard, J. *Les genres littéraires à Rome*, Nathan, París 1990, pp. 320-328,

Alvar Ezquerro, A. "La poesia lírica de Horacio. Los Epodos. Las Odas", a C. Codoñer (ed.), *Historia de la literatura latina*, Càtedra, Madrid 1997, pp. 123-136.

Cortés Tovar, R. "Sàtiras y Epístolas", a Codoñer, C. (ed.), *Historia de la literatura latina*, Càtedra, Madrid 1997, pp. 137-153.

IV. Els tòpics horacians i la seva influència en la literatura universal

Lectures obligatòries:

Martindale, Ch., "Horacio, Ovidio y otros" a Jenkyns, R. (ed.), *El legado de Roma*, Crítica, Barcelona 1995, pp. 161-196.

V. Textos a traduir

Lectura i comentari d'una selecció de Sàtires:

I, 5 (viatge a Bríndisi); I, 6, 45-99 (aspectes de la vida de l'autor explicats per ell mateix); II, 8 (sopar de Nasidiè).

Lectura i comentari d'una selecció d'Epístoles:

I, 13 (lliurament a August dels tres primers llibres de les Odes); II, I, 139-174 (orígens del teatre, *Graecia capta...*).

Lectura i comentari d'una selecció d'Epodes:

2 (*Beatus ille*), 7 (plany per les guerres civils), 8 (a una vella nimfòmana), 9 (alegria per la victòria d'Acci).

Lectura i comentari d'una selecció d'Odes:

I. 1 (dedicatoria a Mecenàs; exposició de diferents formes de vida); I. 4 (alegria I de la joventut); I. 9 (*carpe diem*); **I. 11 (*carpe diem*); I. 14 (al·legoria de l'Estat); I. 23 (l'estimada fugit de l'enamorat); I. 27 (escena de simposi); I. 37 (suïcidi de Cleòpatra); **I. 38 (lloança dels petits plaers de la vida); II. 1 (conseqüències funestes de la guerra civil); II. 7 (antic esperit republicà d'Horaci); **II. 10 (*aurea mediocritas*); II. 14 (*tempus fugit*); II. 16 (elogi de la pau i de la vida al camp; tema de l'*aurea mediocritas*); II. 17 (amistat amb Mecenàs); **II. 20 (la immortalitat de l'artista)** III. 5 (el valor i l'orgull de sentir-se romà; episodi de Règul); III. 13 (a la font de Bandúsia) III. 29 (invitació a Mecenàs perquè es traslladi a la vil·la d'Horaci i reposi de les seves tasques polítiques); **III. 30 (consciència de la fama immortal del bon escriptor); IV. 7 (la mort acaba amb tot); IV. 14 (elogi d'August i de Tiberi); IV. 15 (elogi de la *pax augusta*).********

VI. Nocions sobre prosòdia i mètrica aplicades a la poesia horaciana. Nocions sobre el díptic elegíac

Lectura obligatòria:

Ceccarelli, L., *Prosodia y métrica del latín clásico*, ed. Universidad de Sevilla, Sevilla 1999, pp.

VII. Lectures obligatòries. Selecció d'Odes i Art poètica. Petita antologia de la poesia elegíaca

Horaci; Odes: 1, 3; 1, 4; 2, 11; 2, 18; 3, 2; 3, 4; 4, 5; cant secular; *Art poètica*: vv. 73-85; 333-390; 408-476.

Catul: I, 1; 5; 8; 48; 72; 75; 76; 83; 85; 87; 92.

Properci: 1, 1; 1,3; 2, 1; 2, 5; 2, 10; 2, 15; 3, 21; 3, 24; 3, 25; 4,1; 4,7; 4,8; 4,10.

Tibul: 1, 1; 1, 2; 1, 3; 1, 4; 1, 5; 1, 6; 1, 9; 1, 10; 2, 1; 2, 6.

Lectura obligatòries:

Alvar Ezquerro, A. "La elegía latina entre la república y el siglo de Augusto", a C. Codoñer (ed.), *Historia de la literatura latina*, Càtedra, Madrid 1997, pp. 191-211.

Fernández Corte, J. C., "Catulo y los poetas neotéricos", a Codoñer, C. (ed.), *Historia de la literatura latina*, Càtedra, Madrid 1997, pp. 109-122.

VIII. Algunes propostes de lectures complementàries obligatòries

Anglada, M. Àngels, *Retalls de la vida a Grècia i Roma*, Empúries, Barcelona 1997. pp. 55-70.

Costa i Llobera, Miquel, *A Horaci*.

de la Vega, Garcilaso, *Soneto XXIII*.

de León, Luis (fray), *Vida retirada*.

de Medici, Lorenzo *Sonet* [trad. de Narcís Comadira].

Pessoa, *Odes de Ricardo Reis*, Quaderns Crema, Barcelona 2002 [trad. de Joaquim Sala-Sanahuja]. pp. 55, 83-85, 87, 137, 147.

Pope, A., *Oda sobre la solitud* [trad. de Francesc Parcerisas].

Himne universitari del *Gaudeamus igitur*.

7.- Metodologia docent i activitats formatives

L'assignatura és **presencial**. **És fonamental l'assistència a totes les classes si es vol superar l'assignatura.**

Les classes **presencials** seran eminentment pràctiques. El professor dedicarà temps a:

1. Llegir, traduir i comentar la selecció de textos proposada.
2. Proporcionar als estudiants mecanismes que els permetin augmentar progressivament el volum de text traduït.
3. Corregir els textos traduïts diàriament pels estudiants, individualment o en grup.
4. Comentar el contingut lingüístic, literari i sociocultural dels textos traduïts, amb èmfasi singular als aspectes relatius a la seva tradició posterior.
5. Explicar continguts que ajudin a contextualitzar el text.

L'estudiant s'haurà de responsabilitzar de dur diàriament el text proposat per a la traducció i el comentari (*nulla dies sine linea*).

L'avaluació de l'estudiant es farà a partir de la recollida d'evidències següent:

1. Una prova amb qüestions de correcció objectiva i d'assaig sobre els continguts teòrics i les lectures: 15%.
2. Una prova de traducció amb diccionari: 25%.
3. Una prova de traducció amb diccionari: 25%.
4. Una prova de traducció, comentari mètric i de *realia* de tots els textos traduïts a classe: 35%.

La mitjana de les dues proves de traducció amb diccionari ha de ser igual o superior a 4 per poder fer la mitjana amb la primera evidència (15%) i la quarta (35%).

Reavaluació: en cas que no s'hagi superat l'assignatura, **NOMÉS** es podrà recuperar alguna de les parts suspeses (màxim un 35%).

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
-------------------	-----------	-------	------------------------

Dirigides	Classes magistrals. Tutories	60h (40%)	Capacitat de l'estudiant per incorporar els coneixements exposats a classe

Autònomes	Traduccions, comentaris, lectures. Recerca bibliogràfica. Estudi personal.	82,5 h (55%)	Resoldre dubtes sobre el procés de la traducció i comentari dels textos.

Avaluació	Exàmens	7,5 h	Demostrar que s'han assolit els

	(5%)	coneixements.

8.- Avaluació

Avaluació continuada. Vegeu apartat 7.

NOTES MOLT IMPORTANTS:

La presentació d'una sola evidència exclou la possibilitat de ser avaluat com a NO PRESENTAT. A la reavaluació (recuperació) només podrà ser REVALUADA una evidència (màxim el 35%).

Les proves no realitzades el dia fixat al calendari només, i només si s'aporta un justificant (per. ex. mèdic), es realitzaran el dia establert per a la reavaluació.

En determinades circumstàncies es podrà valorar si l'estudiant pot presentar-se a millorar la qualificació final. Sempre caldrà que parli prèviament amb el professor, atès que la reavaluació està pensada NOMÉS per recuperar alguna de les parts suspeses (màxim 35%) i no pas per millorar nota.

9- Bibliografia i enllaços web

BIBLIOGRAFIA

Històries de la literatura romana (obres de referència):

CITRONI, M. – CONSOLINO, F. E., LABATE, M., NARDUCCI, E., *Letteratura di Roma antica*, Laterza, Roma-Bari 1997.

CODOÑER, C. (ed.), *Géneros literarios latinos*, Salamanca 1997.

CODOÑER, C. (ed.), *Historia de la literatura latina*, Cátedra, Madrid 1997.

MARTIN, R. – GAILLARD, J., *Les genres littéraires à Rome*, Nathan, París 1992.

KENNEY, E. J. – CLAUSEN, W. V. (eds.), *Historia de la literatura clásica. II. Literatura latina*, Gredos, Madrid 1989.

VON ALBRECHT, M., *Historia de la literatura romana*, 2 vols., Herder, Barcelona 1997.

ZEHNACKER, H. – FREDOUILLE, J-C., *Littérature latine*, PUF (Presses Universitaires de France), París 1993.

Per a la contextualització històrica de les obres recomanem:

GRIMAL, P., *La civilización romana. Vida, costumbres, leyes, artes*, Barcelona 1999.

GRIMAL, P., *Historia de Roma*, Paidós, Barcelona 2005.

HACQUARD, G. ET AL., *Guía de la Roma Antigua*, Atenea, Madrid 2000.

LANE FOX, R., *El mundo clásico. La epopeya de Grecia y Roma*, Crítica, Barcelona 2007.

Per a la tradició en la literatura europea de les obres clàssiques recomanem:

CURTIUS, E. R., *Literatura europea y edad media latina*, 2 vols., Mèxic 1978.

HIGHET, G., *La tradición clásica*, 2 vols., Mèxic 1954.

JENKINS, R. (ed.), *El legado de Roma. Una nueva valoración*, Crítica, Barcelona 1995 (caps. V, VII).

És obligat tenir com a diccionari de capçalera, al costat dels bilingües, el de HOWATSON, M. C., *Diccionario de la Literatura Clásica*, Alianza Editorial, Madrid 1991.

RECURSOS EN XARXA

<http://www.culturaclasica.com>

<http://interclassica.um.es>

<http://www.cnice.mecd.es>

<http://www.unicaen.fr/rome>

<http://www.xtec.cat/~sgiralt/>

<http://pagines.uab.cat/culturaclassicagrahumanitatsuab>

Recorregut virtual pel Fòrum de Roma:

<http://archeoroma.beniculturali.it/carcer-tullianum>

HORACI

Edicions:

Q. Horatii Flacci Opera, ed. de D. R. Shackelton Bailey, Stuttgart 1985 (Munic-Leipzig 2001).

Q. Horatii Flacci Opera, ed. de E. C. Wickham), Oxford Classical Texts, 1901 (revisada per H. W. Garrod 1912).

Traduccions:

Horaci, *Sàtires i epístoles*. ed. i trad. de I. Ribas i Ll. Riber, FBM, Barcelona 1926.

Horaci, *Odes i Epodes*, 2 vols., ed. i trad. de J. Vergés, FBM, Barcelona 1978-81.

Horaci, *Epodes*, trad. de Joan Carbonell, La Magrana, Barcelona 2004.

Horaci, *Sàtires*. Pròleg i trad. de Jaume Juan, Adesiara, Barcelona 2008.

Horacio, *Odas y Epodos*. Ed. bilingüe de M. Fernández-Galiano i V. Cristóbal. Trad. de M. Fernández-Galiano. Introd. de V. Cristóbal, Càtedra, Madrid 1990.

Horacio, *Epodos, Odas y Carmen Secular*, introd., versió rítmica i notes de R. Bonifaz Nuño, Universidad Nacional Autónoma de México 2007 (versió bilingüe).

Horacio, *Sátiras, Epístolas, Arte Poética*, ed. bilingüe i trad. d'Horacio Silvestre, Càtedra, Madrid 1996.

Horacio, *Sátiras, Epístolas, Arte Poética*, introd., trad. i notes de J. L. Moralejo, Gredos, Madrid 2008.

Comentaris:

LEJAY, P., *Les satires d'Horace*, Hildesheim 1966.

MACLEOD, C. – RUDD, N., *Horace. Epistles. Epistle to the Pisones (Ars Poetica)*, 2 vols., Cambridge 1989.

NISBET, R. G. M. – HUBBARD, M., *Horatius, Carmina 1-2*, Oxford 1970-78.

PLESSIS, F. – LEIAY, P. – GALLETIER, E., *Oeuvres d'Horace. I. Odes, Épodes et Chant Séculaire*, Hildesheim 1966.

QUINN, K., *Horace. The Odes*, Londres 1980.

Estudis sobre Horaci i el seu temps:

CORTÉS TOVAR, R. – FERNÁNDEZ CORTE, J. C. (Eds.), *Bimilenario de Horacio*, Salamanca 1994.

CREMONA, v., *La poesia civile di Orazio*, Milano 1986.

ENCICLOPEDIA ORAZIANA, 3 vols., Roma 1996-1998.

HARRISON, S. J. (Ed.), *Homage to Horace. A Bimilenary Celebration*, Oxford 1995.

LANA, I., *Orazio: dalla poesia al silenzio*, Venosa 1993.

LA PENNA, A., *Orazio e l'ideologia del principato*, Torí 1963.
RUDD, N., *Horace 2000: a Celebration. Essays for the Bimillennium*, Londres 1993.
SHACKLETON BAILEY, D. R., *Profile of Horace*, Londres 1982.

Estudis sobre la poesia d'Horaci:

ARMSTRONG, D., *Horace*, New Haven-Londres 1989.
BRINK, Ch. O., *Horace on Poetry*, 3 vols., Cambridge 1963-82.
CUPAIUOLO, F., *Lettura di Orazio lirico. Struttura delle Ode oraziane*, Nàpols 1967.
DEL GRANDE, C., "De re metrica horatiana", *Emerita* 4 (1936), pp. 38-73; 5 (1937), pp. 89-122.
DELLA CORTE, F. – FEDELI, P. – CARENA, C., *O. Orazio Flacco. Le opere. II. Le Satire. Le Epistole. L'Arte Poetica*, 2 vols., Roma 1994.
GHISELLI, A., *Orazio*, Bolonya 1983.
PASOLI, E., *Le epistole letterarie di Orazio*, Bolonya 1964.
PASQUALI, G., *Orazio lirico*, Florència 1964.
RONCONI, A., *Orazio satiro*, Bari 1964.
RUDD, N., *Themes in Roman Satire*, Londres 1986.
WITKE, C., *Horace's Roman Odes. A Critical Examination*, Leiden 1983.

CATUL

Edicions:

Catulli, *Carmina*, ed. de R.A.B. Mynors, Oxford Classical Texts, Londres 1958.
Catulli, *Carmina*, ed. de H. Bardon, Teubner, Stuttgart 1973.
Catullus. Ed., introd. i trad. de G. P. Goold, Duckworth, Londres 1983.
Catullus. Ed. i comentari de O. F. S. Thomson, University of Toronto Press 1997.

Traduccions:

Catul, *Poemes*. Edició bilingüe íntegra, trad. i notes de J. I. Ciruelo i J. Juan, Edhasa, Barcelona 1982.
Catul, *Poemes*. Ed., trad., introd. i notes d'A. Seva, Quaderns Crema, Barcelona 1999.
Catul, *Poesies completes*. Versió de J. Parramon, Ed. 62, Empúries, Barcelona 1999.
Catulo, *Poesias*, Ed. bilingüe de J. C. Fernández Corte; trad. de J. A. González Iglesias, Càtedra, Madrid 2006.

PROPERCI

Edicions:

Sexti Propertii, *Carmina*, ed. d'E.A. Barber, Oxford Classical Texts, Londres 1960.
Sexti Propertii, *Elegies*, ed., introd. i comentari de H. Edgeworth i E. Arthur, Georg Olms, Hildesheim-New York 1969.
Propertius, *Elegies*, ed. i trad. de G.P. Goold, *Loeb Classical Library*, Londres 1990.

Traduccions:

Properci, *Elegies*. Text establert per J. Balcells. Trad. de J. Mínguez., FBM, Barcelona 1946.
Propercio, *Elegias*. Introd., trad. y notas de A. Ramírez de Verger, Gredos, Madrid 1989.
Propercio, *Elegias*. Ed. bilingüe de F. Moya i A. Ruiz de Elvira. Introd. de F. Moya i C. Puche. Trad. i notes de F. Moya i A. Ruiz de Elvira, Càtedra, Madrid 2011.

TIBUL

Edicions:

Tibulli, *alliorumque carminum libri tres*, ed. de J. Parcival, Oxford Classical Texts 1965.
Catullus, Tibullus, Peruigilium Veneris, ed. de G. P. Goold, trad. de F. Warre; J. P. Postgate; J. W. Mackail, Harvard Univesity Press, Londres 1988.

Traduccions:

Tibul, *Elegies*. Text i trad. de C. Magrinyà i J. Mínguez, FBM, Barcelona 1925.
Tibulo, *Poemas*, introd., not. i trad. d'E. Otón, Bosch, Barcelona.
Tibulo, *Elegías*, ed., trad. i notes de H. Francisco Bauzá, CSIC, Madrid 1990. Versión bilingüe.

10.- Programació de l'assignatura

GRUP/S: ____

(la programació de la assignatura explicitarà les activitats formatives i els lliuraments, segons les taules següents. En aquest requadre el professor pot introduir un text explicatiu de la programació de l'assignatura o, si cal, fer referència a un document extern que haurà d'estar al campus virtual de l'assignatura)

ACTIVITATS D'APRENTATGE

DATA/ES	ACTIVITAT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE
24 de març de 2014	prova escrita (15%)	aula		Demostrar que s'han adquirits els coneixements teòrics sobre l'assignatura
28 d'abril de 2014	Traducció text no vist a classe (25%)	aula	Diccionari	Demostrar la capacitat d'entendre i comentar l'obra d'Horaci
28 de maig de 2014	Traducció text no vist a classe (25%)	aula	Diccionari	Demostrar la capacitat d'entendre i comentar l'obra d'Horaci
02 de juny de 2014	Traducció textos vistos a classe (35%)	aula		Demostrar la capacitat d'entendre i comentar l'obra d'Horaci

Aquestes dates poden patir lleugeres modificacions o bé per interrupcions diverses durant el curs o bé per ajustament de temari.

Revaluació: del 16 al 27 de juny de 2014.

Tancament actes: 10 de juliol de 2014. Recordeu que cal revisar qualsevol prova abans d'aquesta data.